

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning,
Enheten för offentlig upphandling

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) remissyttrande ” En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling”

Bakgrund och förslaget i korthet

I denna promemoria föreslås en skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att beakta klimatet vid offentlig upphandling. Myndigheterna och enheterna ska även beakta miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer för hur nämnda intressen ska beaktas. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2022

Här nedan följer LRFs yttrande till remissen

LRF är positiva till förslag att upphandlande myndigheter arbetar mer strategiskt i syfte att beakta samhällsintresse när det gäller miljö, människors hälsa och god djuromsorg samt arbetsrättsliga aspekter när det är relevant. LRF stödjer förslaget eftersom det ökar möjligheten att synliggöra den svenska produktionens högt ställda krav på djuromsorg, miljöeffekter, arbetsvillkor enligt svensk lagstiftning och de mervärden som LRFs medlemmar står för hela vägen fram till konsument.

Den nu aktuella kostnadskrisen föranledd av allt högre priser på bland annat el, bränsle, foder och gödsel drabbar hårt på gårdsnivå. LRFs senaste undersökning visar att många redan har dragit ner på verksamheten och flera planerar att minska produktionen under året. Detta är ytterst allvarligt då minskad inhemsk produktion av livsmedel riskerar att drabba övriga samhället och öka importen av mindre hållbart producerad mat. Dessutom minskar det vår försörjningstrygghet som är viktigt.

LRF saknar aspekten *Försörjningstrygghet* i remissen. Det är ett faktum att ju längre bort en produkt eller tjänst produceras desto större blir sårbarheten. I frågan om offentlig upphandling av livsmedel är frågan mer aktuell än någonsin eftersom kommuner och regioner har ett ansvar att försörja personer på vårdboenden, sjukhus och liknande med livsmedel. Genom att prioritera svenskt- och närproducerat kommer sannolikheten att beställda varor kan levereras att öka. Samtidigt finns en potential att minska påverkan på biologisk mångfald i andra länder om den inhemska produktionen och självförsörjningsgraden av proteinrika grödor ökar här.

LRF vill att nyttjandet av inhemskt producerade fodermedel, livsmedel samt biodrivmedel ökar i Sverige, särskilt de som har en negativ påverkan på mångfalden där de importeras från.

Postadress

Lantbrukarnas Riksförbund
105 33 Stockholm

Besöksadress

Franzégatan 1B
Stockholm

Telefon

010-184 41 89

E-post

auni.hamberg@lrf.se

Hemsida

www.lrf.se

4.1 Regleringen om att beakta miljön samt sociala och arbetsrättsliga aspekter skärps.

Förslag: Den nuvarande bör-regeln i lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner – enligt vilken en upphandlande myndighet eller enhet bör beakta miljöhänsyn samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn om upphandlingens art motiverar detta – ska ersättas med en skyldighet att beakta nämnda samhällsintressen när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.

LRF instämmer med förslaget att upphandlande myndigheter och enheter ska beakta miljö samt sociala och arbetsrättsliga hänsyn. Förslag till riktlinjer är att följa arbetsmiljölagstiftningen i Sverige eller certifiering IP arbetsvillkor.

LRF anser att en stärkt social och ekonomisk hållbarhet för livsmedelsproduktion i hela Sverige är avgörande, genom ökad betalning för lantbrukets produkter och tjänster för att nå delmålen i miljömålen **Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv och andra mål om biologisk mångfald**. Det säkrar tillgången på betesdjur, håller tillbaka igenväxning och ger avsättning för den viktiga vallen. Genom att främja lokal upphandling, där fler kan erbjuda produkter och tjänster, bidrar till ökad sysselsättning och lokal näringslivsutveckling.

Inom alla upphandlingar är också längden av kontraktet helt avgörande för möjligheten att få miljö- och klimatvänliga anbud. Inte sällan är en upphandling på två år med möjlighet till förlängning ett eller två år. Varken en maskinentreprenör eller den som vill leverera livsmedelsråvaror eller förädlade livsmedel kan investera det som krävs om kontraktet bara gäller två år. Det är alltså inte bara priset som avgör vem som kan lämna in anbud utan längden är väl så viktig.

Hösten 2020 framkom det att den jourersättning en kommun i Mellansverige erbjöd vid upphandling av snöröjning inte ens räckte till för att uppfylla kollektivavtalets krav. Den kommunen hade helt missat kraven på sociala och inte minst arbetsrättsliga aspekter. Ur LRFs synvinkel är upphandlares kännedom om liknande krav den absolut lägsta nivå som kan ställas och om den inte uppnås blir det en väldigt osund marknad.

4.2 En skyldighet att beakta människors hälsa och djuromsorg införs

Förslag: Skyldigheten att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner ska även omfatta människors hälsa och djuromsorg när det är relevant med hänsyn till upphandlingens syfte.

LRF välkomnar förslag som premierar låg användning av antibiotika inom djurhållningen. God djuromsorg och djurhälsa är inte bara viktigt för djuren utan även

för folkhälsan. Här finns behov av riktade informationsinsatser till upphandlande myndigheter gällande ansvarsfull antibiotikahantering inom svensk livsmedelsproduktion och svensk djurhälsa - och djurskyddslagstiftning. Kunskapen kan spridas till flera och leda till att användningen av antibiotika minskar och efterfrågas vid val av produkt. Internationellt kommer även djurhälsa och djuromsorg att stärkas.

En god beredskap ställer krav på en tillfredställande inhemsk produktion och distribution även i fredstid. Det är viktigt att klimat och miljö inte får vara styrande i upphandling av livsmedel, utan att kost och näring kommer först. Utifrån målgruppens behov av energi och näring (med hänsyn till biotillgänglighet) bör sedan livsmedel och kostsammansättning sättas samman efter klimat- och miljömål. Nordiska näringsrekommendationerna, svenska kostråd och Livsmedelsverkets kostråd för specifika målgrupper bör vara vägledande när det gäller offentlig upphandling av livsmedel.

4.3 Klimatet ska alltid beaktas

Förslag: En upphandlande myndighet eller enhet ska alltid beakta klimatet vid offentlig upphandling enligt lagen om offentlig upphandling, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna och lagen om upphandling av koncessioner.

LRF håller med om att offentlig upphandling är ett effektivt instrument för att nå Sveriges klimatmål. Vi ser dock en risk att data om klimat och biologisk mångfald är för generell och sätter produkter mot varandra inom vissa produktkategorier.

LRFs medlemmars arbete är en förutsättning för en rik biologisk mångfald i odlingslandskapet. Utan livskraftiga företag på landsbygden har vi ingen chans att uppfylla miljömålen om biologisk mångfald. Betande och grovfoderomvandlande djur såsom nötkreatur, hästar, får och getter är en naturlig del av svenskt lantbruk och avgörande för den biologiska mångfalden i landskapet i många områden samt bidrar till odling av vall som är en värdefull gröda i växtföljder och för kolinlagring.

Aktivt brukande av åkermark är en värdefull resurs, LRFs medlemmar har länge arbetat med växtföljder och andra åtgärder för att förbättra jordhälsan, och mullhalten har ökat de senaste årtiondena. Jordhälsa är en viktig del av den biologiska mångfalden inom både jord- och skogsbruk.

LRF vill betona vikten av kompetenshöjande insatser till upphandlande myndigheter i syfte att öka kunskap och förståelse på de positiva effekterna brukande och betande djur i Sverige har för klimatet eller den svenska livsmedelsproduktion bidrag till Sveriges klimatmål. Ett förslag är också att visa på internationella jämförelser i kunskapshöjande syfte.

Vinterväghållning utförs ofta av landsbygdsresurser. Från LRF Entreprenad, den del av LRF som särskilt bevakar entreprenadfrågorna inom de gröna näringarna, rapporteras att kommuner ofta i sina upphandlingsunderlag önskar särskilda miljöprestanda hos den

maskinpark som ska göra uppdrag åt kommunen. När sedan inkomna anbud behandlas visar det sig ofta att de moderna, miljö- och klimatvänliga maskinerna blir dyrare än äldre ”smutsigare” maskiner. Erfarenheten är då att priset får en större vikt i beslutet än miljövänligheten och de miljövänliga väljs då bort. Om det offentliga verkligen vill ha miljövänligare maskintjänster måste de nyare maskinerna få kosta mer än gamla. Annars kommer det konsekvent vara en föråldrad maskinpark som gör jobbet.

5.1 En skyldighet för upphandlande myndigheter och enheter att besluta om riktlinjer

Förslag: Upphandlande myndigheter och enheter ska besluta om riktlinjer om hur klimatet, miljön, människors hälsa, djuromsorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter ska beaktas.

LRF håller med om att det är bra med dokumenterade riktlinjer så att upphandling kan lyftas fram som ett medel för att bidra till olika målsättningar. Målsättningarna bör så långt det är möjligt vara tydliga och mätbara. En viktig aspekt är hur målen ska kunna följas upp och utvärderas på ett systematiskt och ändamålsenligt sätt.

LRF ser stora möjligheter i att den nationella livsmedelsstrategin, samt de regionala livsmedelsstrategierna lyfts fram i riktlinjerna, i dialog med LRFs medlemmar i primärproduktion och med marknadsaktörer som levererar entreprenad och energitjänster i syfte att ta tillvara de aktuella samhällsintressena. Att stödja det närproducerade och lokala näringslivet är inte bara bra för den biologiska mångfalden utan också för den lokala ekonomin och sysselsättningen.

LRF ser också positivt på att ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att ta fram stöd och vägledning om riktlinjernas närmare innehåll för att underlätta upphandlande myndigheters och enheters arbete.

En annan viktig omständighet som kan belysas i riktlinjer är **hur den upphandlande myndigheten eller enheten** kan arbeta för en god och löpande dialog med marknaden i syfte att beakta hur de aktuella samhällsintressena bättre kan tas tillvara. Vidare kan det anges hur dokumentation ska ske.

5.2 Nuvarande regler om dokumentation är tillräckliga

Bedömning: Det bedöms inte finnas något behov av nya regler om dokumentation till följd av införandet av de nya skyldigheterna.

LRFs vill betona vikten av tydlig dokumentation av riktlinjerna i syfte att uppnå målsättningen. Förslagsvis förtydliga målsättningen i livsmedelsstrategin, att myndigheten arbetar i linje med livsmedelsstrategin i myndigheterna regleringsbrev.

Samt att man redovisar/följer upp hur upphandlande myndigheter efterlever kraven på riktlinjer och dokumentation.

Offentliga inköp kan stimulera till fossilfri omställning, reinvesteringar inom livsmedel för att uppnå klimatmål, däremot kan inte kostnaderna för omställningen enbart läggas på LRFs medlemmar. Det måste framgå tydlig i riktlinjerna vad man vill uppnå och att man sätter värde på de miljönyttor som görs på gårdsnivå. Allt viktigare att ställa frågor om information om ursprung, oavsett om det är livsmedel eller biodrivmedel.

6 Det icke-direktivstyrda området

Förslag: Den föreslagna regleringen om att vissa samhällsintressen ska beaktas vid upphandling ska, med undantag för direktupphandlingar, även tillämpas på det icke-direktivstyrda området och vid upphandling av sociala tjänster och andra särskilda tjänster.

LRF har inga kommentarer.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2022. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

LRF har inga kommentarer

LRFs kommentarer till ”Konsekvenser”

Kostnader och andra konsekvenser för företag

LRF ser stora möjligheter i att förslaget öppnar upp för företag som är potentiella leverantörer till den offentliga sektorn, där mervärden utöver prisfaktorn, kan komma att få ökad betydelse vid offentlig upphandling. Viktigt att offentliga inköpare förstår att, de företag som levererar på mervärden som efterfrågas, även premieras med rätt pris – och att upphandlande myndigheter säkerställer tydliga förfrågningsunderlag. Hållbarhet och lönsamhet går hand i hand, LRFs medlemmar producerar högkvalitativa livsmedel, god djuromsorg, ansvarsfull antibiotikaanvändning och bidrar till de svenska miljömålen. LRF vill se ökad betalning för lantbrukets produkter och tjänster för att nå delmålen i miljömålen och ökad betalning för de som går före i den fossilfria omställningen. Lönsamheten i jordbruket måste förbättras om livsmedelsstrategins huvudmål om ökad livsmedelsproduktion ska kunna infrias. LRF ser en risk med att lägst pris med importerade produkter med större klimatpåverkan i slutändan slår ut svensk livsmedelsproduktion.

LRF anser att det behövs särskilda informationsinsatser till de som berörs av föreskrifterna om föreskrifternas innehåll och hur man på lämpligt sätt kan tillgodose de krav som ställs.

LRF vill också att informationen om riktlinjerna är tydliga, målinriktade och lättillgängliga med koppling till den nationella livsmedelsstrategin.

LRF föreslår att även information om ursprung tas med i riktlinjerna

Svenskmärkningen har tre ursprungsmärken Från Sverige, Kött från Sverige och Mjök från Sverige som syftar till att göra det enklare för konsumenten att hitta råvaror, livsmedel och växter med svenskt ursprung i butikerna. Märket kan användas på alla typer av svenskproducerade råvaror, livsmedel och växter som uppfyller kriterierna och svensk lagstiftning. LRF ser gärna att information om ursprung utvecklas och används inom den offentliga verksamheten. Företag som producerar, packar eller tillverkar de ursprungsmärkta produkterna är certifierade och kontroller utförs av fristående certifieringsorgan på uppdrag av Svenskmärkning AB.

Slutligen, det viktigaste för LRFs medlemmar är att förslagen som helhet ger tillräckligt stor effekt för att kompensera för de kostnadsökningar som branschen står inför då Sverige väljer att gå före många av våra konkurrentländer på djursorg, miljö- och klimatområdet.

Daniel Selin
Enhetschef
Äganderätt & Konkurrenskraft

Auni Hamberg
Handläggare
Äganderätt & Konkurrenskraft

Lantbrukarnas Riksförbund, LRF, är en partipolitiskt obunden intresse- och företagorganisation för människor och företag inom de gröna näringarna. LRFs nära 140 000 medlemmar driver tillsammans nästan 70 000 företag och det gröna näringslivet står för lite mer än 4 procent av Sveriges BNP och vi är därmed Sveriges största småföretagarorganisation. LRF medverkar till utveckling av företag och företagare med jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som bas, så att de kan förverkliga sina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och attraktionskraft